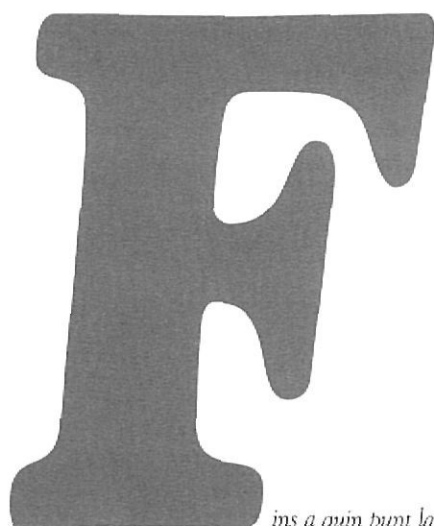

Pere Ribot, l'abat del Montseny

Text: Xevi Planas

Joan Triadú explicava fa poc en una entrevista que la primera vegada que va aparèixer en un acte públic a Catalunya l'escriptor valencià Joan Fuster va ser el 1954 a l'abadia de Sant Martí de Riells del Montseny, amb motiu d'una festa poètica que s'hi va convocar. Els historiadors que s'ocupin de la resistència cultural i política dels catalans durant el franquisme hauran de tenir present constantment aquest indret de la comarca de la Selva. Mossèn Pere Ribot, nascut a Vilassar de Mar el 1908, hi va arribar el 22 d'agost del 1941 i el va convertir ben aviat en un focus de catalanisme. Ara, 50 anys després, el sacerdot i poeta Pere Ribot ho recorda amb la mateixa naturalitat amb què sempre ha estimat el país.

Fotos: Josep Maria Oliveras

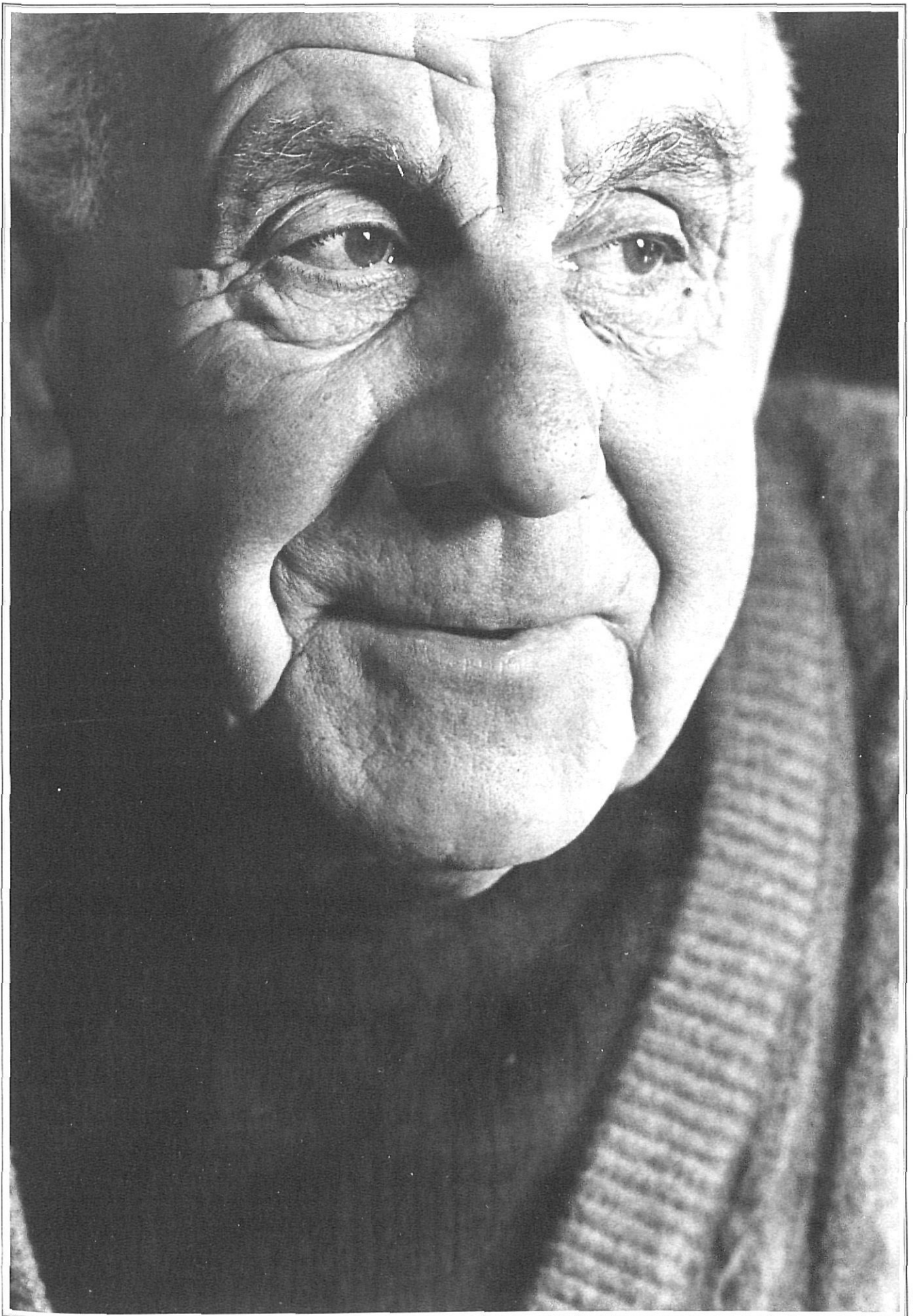
ins a quin punt la vostra infantesa us va influir en les vostres vocacions religiosa i poètica?

– «Els meus pares es van casar el 1905 i jo no vaig néixer fins tres anys després. Es pensaven que no hi hauria descendència, però al final jo vaig ser el primer de cinc germans: dos nois i tres noies. Vaig néixer a Vilassar de Mar, d'on era el meu pare. La meva mare era filla d'Altafulla, un poble que hi ha al costat de Tarragona, i era companya d'infantesa del famós jesuïta Joan Maria Pijoan, gran predicador i, a la vegada,

restaurador d'art litúrgic. Vilassar ha evolucionat tant que ha perdut la seva personalitat, però llavors era un poblet d'uns dos mil habitants voltat del Mediterrani, al davant, i de la muntanya, al darrera. Conjuminava molt bé mar i muntanya, i això sempre em recordava aquella poesia de Joan Maragall que deia: «Dues coses hi ha que, en mirar-les juntes, se'm fa el cor més gran: la verdor dels pins, la blavor del mar». De petit, ja m'encantava mirar els arbres. Tenia un gran amor per la naturalesa. M'agradava contemplar el groc de tardor de les fulles tacades dels ceps, quan venia el temps de collir el raïm, i m'agradava molt també viure sempre sol».

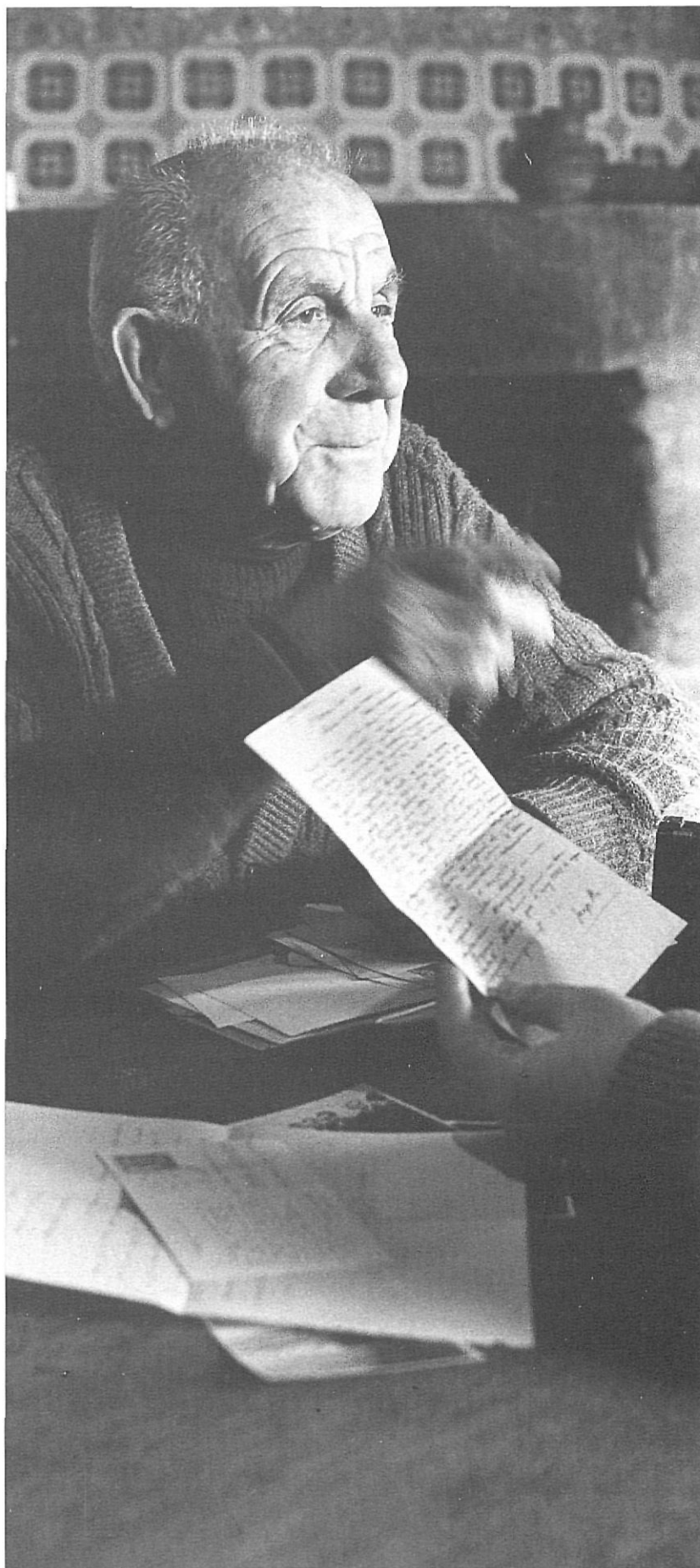
– *Vós sou de la generació que va començar a llegir amb la revista «En Patufet»...*

– «Vaig començar a llegir amb «En Patufet», creat pel pare de la Maria-Aurèlia Capmany, l'Aureli Capmany, que era de Santa Coloma de Farners. També seguia molt «La Mainada», que era més selecta. L'editava el pare de l'Avel·lí Artís-Gener. Després, en temps de la Mancomunitat, es van establir uns premis en català per a les escoles i jo en

A Sant Martí de Riells no hi ha hagut mai monjos, però, quan Pere Ribot s'hi va instal·lar, el bisbe, al qual havia anat a visitar per exposar-li l'estat d'abandó en què es trobava la parròquia, li va dir que es fes la idea que allò era una abadia i que ell n'era l'abat, i que ja se n'hi podia anar. Des de llavors, Sant Martí de Riells del Montseny és abadia; i Pere Ribot n'és, en comptes del rector, l'abat. Quan hi va arribar, el poble tenia més de 600 habitants. Ara només n'hi queden 51. «La gent de poble ha descobert un món nou a les ciutats industrials. Ja no volen ser pagesos», diu resignadament.

Pere Ribot va ser el primer capellà del país que va dir la missa de cara al poble, abans, fins i tot, que ho fessin a Montserrat. També va ser el primer guanyador de l'Ossa Menor, un dels premis de poesia més prestigiosos que hi ha hagut en català durant aquest segle i que va donar nom a una interessant col·lecció de llibres en la qual ell té publicats quatre volums. Fidel al seu compromís amb la defensa de la identitat catalana, Pere Ribot va ser una persona molt incòmoda durant el franquisme per als poders polític i religiós, i va esdevenir una mena de símbol per als activistes culturals que lluitaven per mantenir el caliu de la llengua autòctona. Coherent amb la seva màxima segons la qual val més donar-se que donar, continua tenint, als seus 83 anys, la porta de la seva «abadia» oberta de bat a bat a tothom, com la hi va tenir quan va ajudar Mossèn Batlle a fer quallar l'escoltisme a Catalunya o quan un jove anomenat Jordi Pujol l'anava a veure de vegades, venint en bicicleta des de Barcelona, i s'hi quedava a dormir en un sofà. Ara no sap amagar la seva preocupació perquè la televisió fa perdre als joves el gust per la lectura i l'aprofundiment en la realitat de Catalunya.

vaig guanyar uns quants. Més tard, vaig començar a escriure a «En Patufet» i en diverses publicacions del Maresme. Llavors, com que m'agradava molt la vida religiosa, em vaig fer mossèn».

– *El pas pel seminari també us va incitar a escriure poesia?*

– «Sí. Al seminari em deien en Peret. Hi era imprescindible quan organitzàvem sessions literàries. Em feien escriure un déu-vos-guard o el que fos...».

– *Com va ser que Marià Manent us ajudés a publicar els vostres primers llibres?*

– «En Marià Manent tenia una torre molt bonica a Premià de Dalt. Li havien fet saber que jo escrivia i va venir a veure'm, a peu, a Vilassar de Mar, passant

“

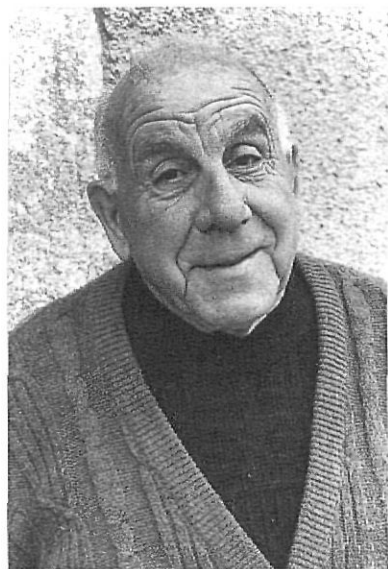
Quan em pregunten
si sóc poeta,
jo els contesto que no.
En tot cas, faig poesia.

”

per Vilassar de Dalt. Em va demanar que li deixés veure els meus poemes per ensenyar-los a en López-Picó, per si els podien publicar. Em va dir que me'ls editarien i jo, com que sempre he estat molt exigent amb mi mateix, en tenia uns 80, però en vaig fer una tria i només li'n vaig donar 24. El títol que jo havia triat per al llibre era «Epifania». A en López-Picó li va agradar molt i em va demanar si l'hi volia donar per a un llibre de poesies que ell volia fer. Jo li vaig dir que sí i per al meu vaig triar el títol «Laetare», que en llatí vol dir «Alegre». És un llibre molt optimista. En Joan Teixidor i en Josep Janés em van explicar que un dia en Josep Maria de Sagarra es va presentar a la Penya de l'Ateneu Barcelonès amb el meu llibre tot dient «A Catalunya ja tenim el Paul Claudel català».

– *El vas conèixer vós, Paul Claudel?*

– «Quan es va fer a Barcelona el Congrés Eucarístic Internacional, el bisbe de Barcelona em va demanar que escrivís una obra de teatre en català. Jo li vaig dir que no en sabia, de teatre, però que, si ho volia, traduiria al català una obra de Paul Claudel, que va ser el mantenedor dels Jocs Florals del Congrés. Va ser així com vaig traduir «La Bonanova a Maria», que es va representar al teatre Comèdia, perquè se'n van encarregar en Ferran Canyameres i l'Esteve Albert. Paul Claudel va venir-la a veure i es va assegurar al meu costat. Jo patia molt, perquè ho veia tot massa improvisat. Vaig voler sortir a mig acte, però en Carles Riba i en Joan Triadú em van dir: «És que no estàs acostumat a veure teatre i a

veure disbarats!». Després, vaig parlar amb Paul Claudel i es veu que estava tan agraït que al cap de pocs dies em va enviar una fotografia molt gran d'ell. A sota, hi deia, en català: «A mossèn Pere Ribot, poeta. Paul Claudel».

– *Vós vas ser el primer guanyador del premi de poesia Ossa Menor, el 1950.*

– «Sí, i això que no m'hi vaig presentar! Va ser un amic meu, en Jordi Elias, que un dia em va demanar uns poemes meus perquè els hi deixés i resulta que els va portar al certamen sense haver-m'ho comentat. Llavors em van avisar de la Catalònia per felicitar-me perquè havia guanyat el premi i jo els vaig dir que no podia ser, que s'havien equivocat. I ells asseguraven que qui m'equivocava era jo, que el meu llibre es

deia «Llengua de foc». Tenien raó: en Jordi Elias l'havia presentat sense dir-m'ho. Va ser el primer premi Ossa Menor, al qual havien concorregut 61 obres. Em van donar 25.000 pessetes. Amb aquests diners vaig pagar l'altar de pedra de l'església. L'any següent ja em van fer del jurat, en el qual hi havia en Josep Maria de Sagarra, en Joan Triadú, en Joan Vinyoli... Aquell segon any havíem de donar el premi a la Roser Mateu, però en Joan Vinyoli va dir: «En Blai Bonet s'està morint. En comptes de premiar aquesta dona, que s'ho mereix, premiem en Blai Bonet? Fem-li aquesta alegria, abans que es mori? Tots hi vam estar d'acord. Jo vaig ser l'encarregat d'anar a Santanyí, a Mallorca, a portar el premi a en Blai Bonet. Estava sempre,

“

A mi no em faran mai
«escriptor del mes»,
ni m'interessa,
perquè sóc jo i prou.

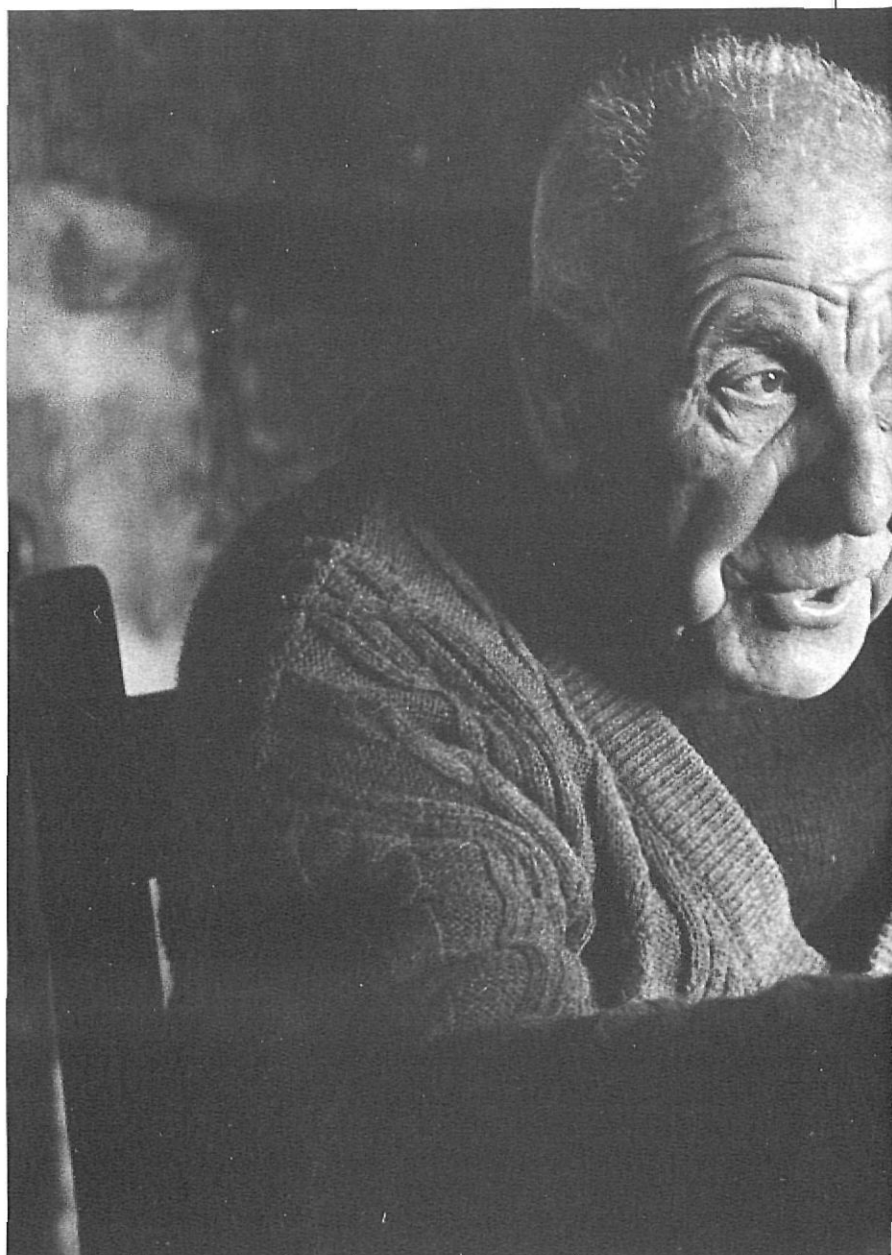
”

al llit i el farmacèutic del seu poble em va dir que no se'n podia moure. En arribar a Catalunya, ho vaig explicar a en Carles Riba, en Joan Triadú, en Tomàs Garcés, en Joan Teixidor... Vam quedar que miràriem de portar en Blai Bonet a Barcelona, perquè a Mallorca s'hi hauria mort de seguida. Vam aconseguir portar-lo a un sanatori a Catalunya i així es va refer una mica. Llavors el seu doctor va dir que l'havíem de fer anar a la muntanya. Jo vaig mirar si podia dur-lo als dos hostals que hi havia a Riells, però no l'hi van voler.

«Estant així amb només 26 anys, deu ser tísic», em deien. Al final, doncs, el vaig tenir un any a casa i aquí hi va escriure «El mar». Després, va tornar a Barcelona i a Mallorca, on es va fer molt amic de Camilo José Cela».

Pere Ribot ha estat amic personal d'una bona part de les personalitats més destacades de la literatura i la política, i lamenta que la mort se n'hagi emportat ja molts: Carles Riba, Josep Sebastià Pons, Francesc Pujols, Gabriel Ferrater, Josep Pla, Lola Anglada, Salvador Espriu, J.V. Foix, Marià Manent, Miquel Coll i Alentorn, Xavier Benguerel, Maria-Aurèlia Capmany, Montserrat Roig... «Em fa tristesa veure que vaig quedant sol, que van morint tots...», comenta ell, que ha oficiat la missa exequial de molts dels seus amics i que va casar, per exemple, Montserrat Roig, escriptora que el va fer sortir com a personatge en el seu llibre «Molta roba i poc sabó». Només té paraules de gratitud i de bona fer per a tothom, tot i que li sap greu, per exemple, que l'escriptor Blai Bonet, a qui va acollir durant tot un any a l'abadia quan el mallorquí hi va enllestir la novel·la «El mar», hagi estat desagraït amb Catalunya. És ple d'aquella mateixa bondat que als anys foscos de la clandestinitat el movia a anar a la Model a veure detinguts per fer-los companyia i que ja en la democràcia l'ha fet acceptar amb il·lusió guardons i distincions com la Creu de Sant Jordi o el Premi de Defensa, Divulgació i Estudi del Medi Natural del Montseny.

Com a escriptor, Pere Ribot ha publicat 19 llibres: «Laetare» (1935), «Cento martiri» (1937), «Llengua de foc» (1950), «El pont de l'àguila» (1951), «L'ombra dels tres» (1952), «Epifania» (1952), «Si el gra no mor...» (1959), «La pedra en la veu» (1971), «El Montseny» (1975), «Llevat d'amor» (1975), «Cadolles de muntanya» (1978), «El crit del desert» (1981), «La seu adorant» (1983), «Nadal al Montseny» (1985), «El petit gran do» (1987), «Versicles» (1988), «A mitja veu» (1988), «Gresol interior» (1991) i «L'Esperit en un punt» (1991). També ha vist editats un disc —«Poemes recitats per l'autor» (1963)— i una cassette —«Poemes» (1989)— en els quals diu textos propis.

“

He volgut fugir
de la poesia de floreta,
arengada, espardenya,
barretina i porró.

”

— Vós heu conegut una bona part de les personalitats de la cultura catalana d'aquest segle. De totes les que heu tractat, quines han estat les que us han marcat més?

— «Com que jo vaig ser el primer capellà de Catalunya que vaig dir missa de cara al poble, abans fins i tot que a Montserrat, en Miquel Coll i Alentorn s'hi sentia molt bé i venia sempre, expressament des de Barcelona, el diumenge a la missa de les 8 del matí. Devia aixecar-se a quarts de 7 per arribar-hi a temps. Tenia un fill jesuïta i vam identificar-nos moltíssim. Amb en Marià Manent també hi va haver un contacte molt gran; ell em va descobrir i jo també el vaig descobrir. N'hi ha molts altres: l'Osvald Cardona, la Lola Anglada, en Josep Miracle...».

– Ara porteu 50 anys a Riells. Mig segle. Aviat és dit...

– «Sí. Quan va esclatar la Guerra Civil, vaig marxar a França i després vaig estar a Sant Sebastià, Mallorca i Sant Adrià del Besòs. Al Camp de la Bóta, sentia com a les 7 del matí ja afusellaven gent. Era insuportable. Si hagués hagut d'aguantar-ho cada dia, m'hauria tornat boig. Llavors un capellà que coneixia em va dir que s'estava a Sant Celoni i que sabia que al mig del Montseny hi havia una parròquia abandonada des del 1939. Vaig arribar a Riells del Montseny el 22 d'agost del 1941 i de mica en mica ho vaig anar fent tot, amb la voluntat de conservar la fesomia de rectoria de poble».

“

Vaig ser el primer capellà
de Catalunya
que va dir missa
de cara al poble.

”

– Tothom coneix el vostre indret com l'abadia de Sant Martí de Riells, tot i que aquí no hi ha hagut mai cap abat...

– «Això m'ho va dir el bisbe quan el vaig anar a veure per dir-li que tot això estava ben abandonat. Ell em va dir: «Tu fes-te l'efecte que tu ets un abat i que allò és una abadia. Ja te n'hi pots anar». Així, doncs, m'ho vaig anar fent tot. En Joan Triadú i l'Oriol Folch i Camarasa em van ajudar molt també a anar a buscar diners».

– Us agrada que us diguin «el poeta del Montseny»?

– «No, no. Quan em pregunten si sóc poeta, jo els comento que no. En tot cas, faig poesia. Això d'«el poeta del Montseny» m'ho diu la gent, però a mi no em diu res. El poeta del Montseny és Guerau de Liost».

– Com definiríeu la vostra poètica?

– «Jo he sacrificat la popularitat i he agafat un to que serà incomprès per la majoria. No he volgut tenir claca. A mi no em faran mai «escriptor del mes», ni m'interessa, perquè sóc jo, i prou, amb la meua psicologia humana i cristiana. He intentat escriure una poesia catalana, catòlica i d'esperit universal, que fos per a minories i fugís del folklore de la poesia de floreta, arengada, espartenya, barretina i porró. Amb una vintena de capellans més, formem l'Equip Sacerdotal Lírica i fem el que anomenem Poesia Folla».

– Penseu que el Montseny encara és en perill?

– «El Montseny és verge, però em fa por veure que hi ve gent incontrolada a destruir. No fa gaire, per exemple, a Santa Fe hi van anar 42 autocars amb mainada: ho van destruir tot. No hi ha educació ni urbanitat. És espantós. Jo pateixo molt. Creuen que es pot fer tot».

– Com teniu el llibre que preparàveu sobre Palestina?

– «Va ser un encàrrec editorial. Encara l'he d'escriure. Es dirà «Cop d'ull a la terra del Crist» i es basa en un viatge que hi vaig fer fa 10 anys. Allà vaig descobrir que l'àrab és un gandul que es passa el dia fumant sota la figuera i que qui treballa més és la dona. Els terrenys del seu país eren erms i des que hi van arribar els jueus són prats».

Xevi Planas